

С. В. Ковальська

*студ. II курсу економіко-правового факультету ОНУ імені І.І.Мечникова
спеціальність «Право»
Науковий керівник: д.ю.н., проф. Т. В. Степанова*

ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Прийняття Цивільного процесуального кодексу України від 18.03.2004 р. № 1618-IV [1] знаменувало появу наказного провадження, метою якого є спрощення процесу цивільного судочинства. Оновлення Господарського процесуального кодексу України, яке відбулось із прийняттям його в редакції від 15.12.2017 [2], дозволило здійснювати у вигляді наказного провадження господарське судочинство. Однак ні ЦПК, ні ГПК не містить точного визначення поняття «наказне провадження», а тому це питання залишається дискусійним.

Без сумніву можна говорити, що наказне провадження має певні переваги та недоліки, тому актуальність даної теми полягає у визначенні як позитивних, так і негативних аспектів впровадження цього явища.

Отже, слід почати з того, що таке наказне провадження? На нашу думку, наказне провадження – це особливий вид спрощеного провадження, який реалізується у вигляді судового наказу та не потребує проведення судового засідання. Судовий наказ видається судом за результатами розгляду вимог, передбачених у законодавстві. Особливістю цього явища є те, що стягненню підлягають суми, щодо яких відсутній спір. Таке провадження має на меті спростити, здешевити та скоротити судовий процес та процедуру. Ці критерії можна вважати позитивними аспектами впровадження наказного провадження.

По-перше, видача судового наказу економить час. Згідно з ч. 1 ст. 154 Господарського процесуального кодексу України суд розглядає заяву про видачу судового наказу протягом п'яти днів з дня її надходження. Потім суд видає судовий наказ або відмовляє у видачі судового наказу [2, ст. 154]. Це значно прискорює розгляд справи, що є досить зручним, особливо, для суб'єктів підприємницької діяльності.

По-друге, наказне провадження значно зменшує витрати кредитора. Судовий збір за подання заяви у цивільних справах становить 0,1 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб [3, ст. 4]. У 2020 р. мінімальний розмір судового збору складає 227 грн.

Слід додати, що позитивним аспектом наказного провадження є зменшення навантаження на суди. Через велику кількість справ та дрібних спорів суди неспроможні розглядати справи у визначенні строки, що порушує права громадян на своєчасний розгляд справ. Недотримання строків негативно впливає на авторитет судової влади.

На перший погляд, наказне провадження є зручним способом реалізації судочинства, проте воно має декілька недоліків.

Перш за все, слід погодитися з М. В. Вербицькою та звернути увагу на можливу наявність суб'єктивної думки боржника, який може наполягати на розгляді справи у загальному порядку. Це може значно збільшити час вирішення спору, оскільки останній може згодом розглядатися шляхом спрощеного позовного провадження, а потім і в загальному позовному порядку. Це може порушувати один з принципів судочинства – принцип розумності строків розгляду справи [4, с. 11].

Водночас актуальним є питання доказування. Спрощеність процедури проявляється і у спрощеності доказів. Через відсутність судового засідання та виклику сторін до суду для пояснень своїх вимог, докази додаються до заяви у письмовій або електронній формі. Однак у разі подачі заяви щодо скасування судового наказу боржник має надати докази, які обґрунтовують його заперечення проти заявлених вимог. Тут виникає спір про право, тобто конфлікт, якому не місце в наказному провадженні, оскільки суттєвою ознакою останнього є безспірність, яка виражається в тому, що боржник не має заперечень щодо заявлених вимог, які містяться у відповідних документах. Виходить, що далі справа повинна розглядатися вже в загальному позовному провадженні.

Отже, можна дійти висновку, що в цілому здійснення судочинства шляхом наказного провадження можна вважати позитивним нововведенням у господарське та цивільне судочинство, оскільки це значно пришвидшує розгляд справи та зменшує фінансові витрати сторін. Проте через низку недоліків слід продовжувати вдосконалювати цивільно-процесуальне та господарсько-процесуальне законодавство, а саме врегулювати можливість виникнення спору про право та суб'єктивної точки зору боржника з приводу розгляду справи в загальному порядку.

Список використаної літератури

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 04.11.2020).
2. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12> (дата звернення: 04.11.2020).
3. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17> (дата звернення: 04.11.2020).
4. Вербицька М. В. Наказне провадження у цивільному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2011. 18 с.